

Uspećemo, uz malu pomoć sve brojnijih prijatelja

Izveštaj o stanju ljudskih prava LGBT osoba u Srbiji 2007. godine

Gej strejt alijansa
Beograd, 2007. godine

UVOD

Uprkos teškoćama kroz koje Srbija prolazi u turbulentnom tranzicionom periodu nakon pada Miloševićevog režima, generalna ocena Gej strejt alijanse (GSA) je da se stanje ljudskih prava lezbejki, gejeva, biseksualnih i transrodnih (LGBT) osoba, pomera sa mrtve tačke. LGBT populacija polako dobija još uvek nepouzidane političke partnere, pre svega na partijskoj i nevladinoj sceni.

GSA procenjuje da se nasilje nad LGBT osobama pojačalo tokom 2007. godine, pre svega zbog povećane vidljivosti čitave populacije, zahvaljujući jačanju medijske pažnje, LGBT organizacija, oslobađanju LGBT osoba, pojavi novih mesta okupljanja LGBT osoba, ali i zahvaljujući jačanju političke krize u Srbiji zbog rešavanja statusa Kosova i dodatnog osnaživanja ekstremističkih organizacija. Država, pre svega policija, nisu dale adekvatan odgovor kojim bi se zaštitile LGBT osobe.

I LGBT OSOBE U POLITIČKOM KONTEKSTU U SRBIJI

Kao partnere sa kojima vredi pregovarati o zakonskim rešenjima kojima bi se poboljšao položaj LGBT osoba u Srbiji GSA, pre svega, vidi koaliciju koja se okupila oko Liberalno demokratske partije (LDP), Demokratsku stranku (DS) i G17 plus.

1. Liberalno demokratska partija

Liberalno demokratska partija je učinila najveći napredak u političkoj artikulaciji podrške LGBT osoba u Srbiji. Od ne baš preciznih slogana "Slobodni smo da volimo koga želimo"¹ i "Hoću da znaš da se ne gleda u tuđi krevet"² LDP je stigao do konkretne podrške LGBT osobama predsednika stranke Čedomira Jovanovića, kao i još nekoliko funkcionera LDP.

*"Ovo je zemlja u kojoj možete da ubijete koga hoćete, ali ne možete da volite, morate da tražite dozvolu. Ako ste homoseksualac, razbiće vam glavu... Ja sam loš čovek kada kažem da ovo treba da bude zemlja u kojoj ljudi mogu da vole koga hoće i koliko hoće, ali ne mogu da ubiju, a on (Amfilohije Radović) štiti ubice, blagoslovi to što oni rade, a sa druge strane se obračunava sa onima koji samo hoće da slobodno žive svoj život. Je li svi treba da odemo u crkve i da postanemo Pahomije da bi imali pravo na to? Ili iza svakog od nas treba da bude Vida Škero koja će da vadi predmete iz fijke i štiti tako institucije od nekog ko je nedosledan i nedoličan i nezreo, kao što je recimo episkop Srpske pravoslavne crkve koji je silovao dečake, a onda zahvaljujući podršci Koštunice, crkve, te nacionalne inteligencije, pred kojom treba svi da puzimo, prošao nekažnjeno. To je strašno."*³

¹ Povelja slobode LDP, tačka 2

² Slogan LDP iz predizborne kampanje za parlamentarne izbore 20. januara 2007. godine

³ Izjava u "Utisku nedelje" 18. novembra 2007. godine

Ova izjava Jovanovića pokazuje da je LGBT populacija jedna od ciljnih grupa LDP u glasačkom telu Srbije, ali i da njen lider i saradnici nisu dovoljno savladali LGBT politiku. LDP se i dalje zadržava na nepolitičkom tretiranju ove teme, fokusirajući se na nedefinisano pravo na ljubav.

Takođe, Čedomir Jovanović u priču uvodi Srpsku pravoslavnu crkvu (SPC) i seksualno nasilje. Uvodjenjem seksualnog nasilja u priču o homoseksualcima, čak i kada se želi podržati LGBT populacija, je kontraproduktivno. Jedna od glavnih predrasuda prema gej muškarcima je da su seksualni predatori i nasilnici, kao i pedofili. Seksualnih nasilnika ima među svim slojevima stanovništva bez obzira na lično svojstvo počinioca takvog krivičnog dela. Stoga, ovakva izjava Čedomira Jovanovića osim što je suštinski gej afirmativna, može pojačati sukob LGBT populacije u Srbiji sa SPC.

Ovo nije jedina gej afirmativna izjava funkcionera LDP. Nakon što je beogradski dnevnik *Kurir* objavio homofobičan tekst "Pedersong" o korišćenju tzv. gej himne "Love Is In The Air" kao muzičke podloge promotivnih spotova u predizbornoj kampanji ove stranke za parlamentarne izbore 2007. godine, tadašnji šef izbornog štaba koalicije LDP-GSS-SDU-LSV Nenad Milić i funkcionerka GSS Jelena Milić na svom blogu su rekli:

*"Da, koalicija se zalaže da svi građani Srbije bez obzira na pol, veru, rasu, seksualno opredeljenje, nacionalnost, socijalni status, i drugo budu jednaki. Ne samo pred zakonom već u društvu, generalno. Da Srbija postane tolerantno društvo."*⁴

Podršku LGBT populaciji u medijskom nastupu pružio je i član predsedništva LDP Nikola Samardžić.

*"'Obraz' ima centralu u Domu vojske. Mi tu vojsku plaćamo zbog nekih određenih funkcija koje ona ima, a njena funkcija nije da osniva političke partije, da osniva neonacističke organizacije, da aktivisti vojske napadaju gej paradu. I taj odnos prema pojedincima koji imaju drugačije seksualno uverenje u stvari odslikava našu generalnu seksualnu nesigurnost, nedostatak istinskih uverenja kad su i ta obična životna pitanja u agendi, a ne samo neka ideološka i politička. Pa šta smeta nekom ako muškarac živi sa muškarcem? Zašto vam smeta taj muškarac? Šta je tu problem? Znači, to je jedno političko mišljenje. Vi to imate i u Rusiji. Znači, gradonačelnik Moskve, čija je žena domaćica, ima više od jedne milijarde dolara, zabranjuje gej paradu u Moskvi. Zašto oni njemu smetaju? Je l' to nešto u njemu čega se on stidi, a toga ima u svakome, svako ima svoju mušku i žensku prirodu, ili oni prave od te zemlje neki koncentracioni logor? Ali, mi nećemo da Srbija bude koncentracioni logor. Oni ako hoće... oni su to već jednom bili i znaju kako je."*⁵

⁴ "Homofobija is in the Air", *Blog B92*, Nenad i Jelena Milić, <http://blog.b92.net/arhiva/node/3455?page=1>

⁵ "Kažiprst", *Radio B92*, 27. septembar 2007. godine, http://www.b92.net/info/emisije/kaziprst.php?yyyy=2007&mm=09&nav_id=268411

U istoj emisiji Samardžić kaže:

*"Sloboda za neonaciste, ukoliko podrazumeva sužavanje sloboda za sve druge, to onda više nije sloboda. Ako su isti ti napali gej paradu u Beogradu, pa su napali i policiju, možemo pretpostaviti da će to činiti i dalje, da će to činiti u Novom Sadu. Mi nemamo gej paradu posle onog incidenta."*⁶

LDP je obeležio Međunarodni dan ljudskih prava 10. decembra 2007. godine postavljanjem štanda kod "Ruskog cara" gde su stranačko rukovodstvo i članstvo delili propagandni materijal u kome se stranka zalaže i za pravo na ostvarivanje "polnog identiteta" i "seksualnog opredeljenja".⁷

Kao konkretnu aktivnost LDP koju treba istaći jeste osnivanje Grupe mladih za ljudska prava Omladine Liberalno demokratske partije koja je organizovala tribinu pod nazivom "Međunarodni dan anti-homofobije" 17. maja 2007. godine.

Politički potez LDP najbitniji za LGBT zajednicu jeste podnošenje u Skupštini Predloga antidiskriminacionog zakona Koalicije protiv diskriminacije, koji sadrži definiciju diskriminacije po osnovu seksualnog opredeljenja i rodnog izražavanja i mehanizme za njeno sankcionisanje.

Takođe, treba istaći i učešće predstavnice koalicije LDP-GSS-SDU-LSV Jelene Milić na tribini GSA i Anti Trafiking Centra "Zakon o zabrani diskriminacije i njegova primena na LGBT populaciju" 15. januara 2007. godine. Ona je tada poručila da je podrška LDP LGBT populaciji osnova njihove liberalne ideologije, a ne stvar političkog oportunizma.

*"Koalicija oko LDP-a se ne zalaže za prava seksualnih i rodnih manjina i za pravo na različitost zato što postoji 11% građana ove zemlje koji su drugačije seksualne orijentacije od većinske, već zato što je to deo političkog principa i osnov naše liberalne ideologije za koju se zalažemo i jedan od osnovnih postulata koncepta ljudskih prava bez kojih nema razvijenih i stabilnih demokratija u 21. veku."*⁸

Kao najnoviji potez kojim LDP pokazuje da je LGBT populacija njena ciljna grupa smatramo pojavljivanje Nikole Hermana, njenog poslaničkog kandidata na parlamentarnim izborima 2007. godine, na kalendaru "Sloboda: Freedom" organizacije Queeria - Centar za promociju kulture nenasilja i ravnopravnosti za 2008. godinu.

⁶ "Kažiprst", Radio B92, 27. septembar 2007. godine, http://www.b92.net/info/emisije/kaziprst.php?yyyy=2007&mm=09&nav_id=268411

⁷ Letak "Ljudska prava su naša prava", LDP

⁸ Transkript tribine "Zakon za zabranu diskriminacije i njegova primena na LGBT populaciju", Gej strejt alijansa, Anti Trafiking Centar, str. 5, 15. januar 2007. godine

2. Demokratska stranka

Politiku Demokratske stranke (DS) prema LGBT populaciji karakteriše ignorancija ili, u najboljem slučaju, reaktivni odnos. LGBT populacija nikada nije predmet politike stranke ili izjava njenih predstavnika, sem kada im se ne postavljaju direktna pitanja.

Predsednik DS i Srbije Boris Tadić rekao je o homoseksualnim brakovima 24. juna 2007. godine sledeće: *"To je još jedna demokratska debata. Smatram da svaki čovek ima pravo da iskazuje svoju seksualnu orijentaciju. Mislim da u ovome trenutku na prostoru Balkana, u Srbiji ili Hrvatskoj, ideja legalizacije homoseksualnih brakova nije realna... Što se tiče dece u homoseksualnim brakovima, postoji jedan ogromni psihološki problem: svako ljudsko biće ima potrebu i za muškim i za ženskim identitetom i tako se izgrađuje. Ukoliko imate jednog polni identitet imate uvek, ili skoro uvek, problem."*⁹

Predsednik Tadić je ovime priznao da seksualnost nije samo privatno pitanje, već i da svako ima pravo da je iskazuje. Ali je istovremeno u raspravu o istopolnim zajednicama uveo i interes dece kao argument. GSA naglašava da je pitanje usvajanja dece jedno od poslednjih pitanja u ovoj raspravi. LGBT osobe se sreću sa mnogo bitnijim problemima u svakodnevnom životu – od nasilja i diskriminacije u privatnom i javnom prostoru do realnih problema koje proizvodi zajednički život (zajednička imovina, pitanje nasleđivanja, posećivanje institucija sa ograničenim pristupom, zdravstveno, socijalno i penziono osiguranje, itd).

Ovako rezervisan stav predsednika Tadića možemo okarakterisati samo kao utvrđivanje njegovog homofobičnog odnosa, koji je izneo tri godine ranije.

*"Ne podržavam legalizaciju homoseksualnih brakova i u politici se vodim onom devizom da me zanimaju **proživotne** politike. Ne verujem da su homoseksualni brakovi onaj porodični ambijent koji za decu može da bude pospešujući. Uz legalizaciju homoseksualnih brakova odmah ide i mogućnost da ti parovi usvajaju decu. Dečacima i devojčicama su potrebni mama i tata, to su razlozi zašto ne podržavam legalizaciju takvih brakova."*¹⁰

Takođe, DS još uvek izbegava da se izjasni o Predlogu antidiskriminacionog zakona KPD, čime samo daje prećutnu podršku Vladinom modelu zakona za zabranu diskriminacije i njenom političkom sponzoru ministru Rasimu Ljajiću. Vladin model predstavlja nepovoljno rešenje za LGBT populaciju, pošto se seksualno opredeljenje i rodni identitet pominju samo u definiciji pojma diskriminacije u članu 5 Modela, ali ne i kao poseban slučaj diskriminacije.

Jedini korak DS-a koji se može tumačiti kao spremnost stranke na mogućnost saradnje sa LGBT zajednicom jeste učestvovanje tadašnjeg poslaničkog kandidata i potpredsednika Narodne skupštine, a sada ministra za državnu upravu i lokalnu samoupravu Milana Markovića na tribini GSA "Zakon za zabranu diskriminacije i njegova primena na LGBT

⁹ "Nedeljom u 2", Hrvatska radio-televizija, emisija, 24. jun 2007.

¹⁰ Predsednik Tadić za dnevni list "Blic" 8. juna 2004. godine, 2. strana

populaciju" 15. januara 2007. godine, kada je iskazao volju njegove stranke da se rešavaju problemi.

"Ja sam svestan problema sa kojima se suočava ova populacija, meni je to potpuno jasno. Spreman sam sve da učinim. Kada dođe zakon, dođite da meni pomognete da što bolje učestvujem u raspravi, da podnesemo amandmane. Siguran sam da Demokratska stranka neće odbiti nijedan od ovih amandmana", rekao je tada Marković.¹¹

3. G17 plus

Iako LGBT populacija nije ciljna grupa ove stranke, G17 plus je u par navrata uputila signale da LGBT zajednica može računati na nju kao potencijalnog političkog partnera.

G17 plus tokom svog postojanja ni u jednom trenutku nije u svojim programskim dokumentima obuhvatila pitanja LGBT osoba. Takođe, vrlo retko se izjašnjava o ovim pitanjima, ali je karakteristično da nikada do sada nije negativno govorila o LGBT populaciji. Ipak, treba istaći da je na tribini GSA "Zakon za zabranu diskriminacije i njegova primena na LGBT populaciju" 15. januara 2007. godine predstavnica G17 plus Snežana Stojanović-Plavšić rekla da će se njena stranka "zalagati za sva manjinska prava na svim nivoima, uključujući i prava seksualnih manjina". Ona je u svom izlaganju dodala "da bi registracija zajednica ljudi istog pola bila prihvatljiva" za G17 plus.¹²

Takođe, potpredsednik Omladinske mreže G17 plus Beograda Miloš Lazarević 16. novembra 2007. godine apelovao je da se što pre usvoji zakon protiv diskriminacije, napominjući da je "CUPS već pripremio takav zakon, a potreba za njegovim usvajanjem je očigledna, jer smo svakodnevno svedoci diskriminacije i netolerancije po najrazličitijim osnovama".¹³

4. Demokratska stranka Srbije, Nova Srbija, Jedinstvena Srbija

GSA ne vidi Demokratsku stranku Srbije (DSS) kao partnera LGBT zajednice, a njeni koalicioni partneri Nova Srbija (NS) i Jedinstvena Srbija (JS) su tokom 2007. godine pokazali najveći stepen homofobije među parlamentarnim strankama. Smatramo da DSS značajno doprinosi tendencijama koje mogu pogoršati opšte stanje ljudskih prava građana i građanki Srbije, pa i LGBT osoba. Takođe, DSS uporno ignoriše pitanje ljudskih prava LGBT osoba.

Kao glavni autor novog Ustava Srbije, DSS je najodgovornija za ukidanje prava na privatnost svih građana i građanki Srbije, te ograničavanje određenih sloboda, pogotovu kad je u pitanju pravo žena da slobodno odlučuju o rođenju deteta. Kada je u pitanju konkretno LGBT populacija, DSS je direktno odgovorna za usvajanje ustavnih antidiskriminacionih odredbi koje prećutkuju egzistenciju LGBT osoba u Srbiji, kao i odredbi o braku koje onemogućavaju donošenje zakonskog rešenja kojim se reguliše

¹¹ Transkript tribine "Zakon za zabranu diskriminacije i njegova primena na LGBT populaciju"

¹² Transkript tribine "Zakon za zabranu diskriminacije i njegova primena na LGBT populaciju"

¹³ "Prekrečen nacionalistički grafit u Beogradu", agencija *Beta*, 16. novembar 2007. godine

partnerski odnos LGBT osoba. Implicitnu poruku o LGBT osobama u Srbiji DSS šalje i usvajanjem ustavne odredbe kojom se Ustav Srbije stavlja iznad međunarodnog zakonodavstva, koje često daje veća prava LGBT osobama nego domaće zakonodavstvo.

DSS uporno izbegava da kritikuje ekstremističke organizacije i pojave u Srbiji, a vrlo često i relativizuje rasističke i nacističke ispade.

Istakli bismo marš neonacista u Novom Sadu kao indikator odnosa DSS i ekstremističkih organizacija u Srbiji. DSS je skup tretirala kao bezbednosno pitanje, a iz izjave funkcionera ove stranke Željka Tomića može se zaključiti i da je imala ideološko opravdanje za ovaj skup. On je deset dana pre skupa rekao: *"Sloboda govora je ustavom garantovano pravo svih građana. Međutim, organizatori skupa su kontradiktorni jer su upravo oni šamarali ljude na Filozofskom fakultetu dok su govorili ono što misle. Krivo mi je što im se pridaje toliki značaj. Plešemo kako oni sviraju. Da nije bilo skupa na Filozofskom fakultetu prosečni građanin ne bi nikad ni saznao za Nacionalni stroj niti za tu pojavu u Srbiji. Oni će gledati da rade kako znaju i umeju ali u Srbiji neonacizam nema uporište."*¹⁴

DSS je relativizovala značaj okupljanja pripadnika i simpatizera Nacionalnog stroja i u Skupštini Srbije, izjednačivši organizatore skupa i njihovu najglasniju opoziciju među političkim strankama, Ligu socijaldemokrata Vojvodine i LDP.

*"Oni su ekstremisti. Čanak i LSD su nacionalni stroj", rekao je Aligrudić, koji je u svom govoru stranku Nenada Čanka, umesto LSV (Liga socijaldemokrata Vojvodine) sve vreme nazivao LSD (jaka halucinogena veštačka droga), zbog čega ga je usmeno opomenuo predsedavajući parlamenta Miloljub Albijanić.*¹⁵

Ponašanje DSS-a u ovoj situaciji može lakše da se razume ako se podsetimo uvreda koje je Marko Jakšić, poslanik ove stranke, uputio opozicionom poslaniku Vladanu Batiću 24. i 25. septembra 2007. godine, prvo na zasedanju Odbora za Kosovo i Metohiju, a zatim i na sednici Skupštine Srbije i reakcije njegove stranke.

"Nakon što je pre dva dana na sednici Odbora za Kosovo i Metohiju poslanik Demokratske stranke Srbije (DSS) Marko Jakšić izvredao poslanika Demohrišćanske stranke Srbije Vladana Batića, rekavši da Batić nije došao na sednicu da bi branio Kosovo, već da provocira, kako se izrazio, 'svojim romskim i ciganskim mentalitetom', juče je za skupštinskom govornicom ponovio te uvrede. Jakšić se pre toga izvinio Romima zbog reči koje je izgovorio dan ranije, ali je dodao da, kad je govorio o Batiću, nije mislio na Rome već na, kako je rekao, 'ciganski mentalitet kao karakternu osobinu'.

¹⁴ "Plešemo kako oni sviraju! – Političke stranke o novonajavljenom skupu neonacista", *Dnevnik*, 27. septembar 2007. godine,

<http://www.dnevnik.co.yu/modules.php?name=News&file=article&sid=29627>

¹⁵ "I Skupština Srbije o neonacistima", B92, 8. oktobar 2007. godine,

http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2007&mm=10&dd=08&nav_category=11&nav_id=266842

– Batić mentalitetom, pristupom i nastupom vređa, napada, ne izvršava svoje fiziološke potrebe kući, nego dođe u ovaj sveti i časni dom i urinira po svima nama – rekao je Jakšić i pritom Batića nazvao i izdajnikom. Sednica je zatim prekinuta, a nakon konsultacija sa šefovima poslaničkih klubova predsednik parlamenta Oliver Dulić, u nastavku sednice, izrekao je opomenu Marku Jakšiću. Kako prenosi Tanjug, šef poslaničke grupe DSS/NS Miloš Aligrudić istakao je juče da Jakšićeva izjava nije stav DSS-a i da je slučaj okončan opomenom predsednika palamenta, a Jakšić je rekao da ne očekuje kaznu svoje stranke.¹⁶

Dragan Jovanović, predsednik opštine Topola i potpredsednik NS, diskriminiše Rome koji žive u njegovom gradu po rasnoj osnovi. Odgovarajući na sajtu Opštine Topola na pismo u kome njegovi sugrađani izražavaju zabrinutost izazvanu informacijom da će u naselju Torovi biti podignuto romsko naselje Jovanović kaže:

"Poštovani sugrađani, delim vašu zabrinutost, pre svega za vašu bezbednost i uslove življenja u vašem kraju, a povodom izgradnje 10-ak stanova za socijalno ugrožene grupe, među kojima je i određeni broj Roma."

"Najpre, prijatelji, vaš strah je bezrazložan. Objekat će biti skroz na dnu opštinskog placa, odnosno, skoro do samog jezera. Vašu ulicu ćemo koristiti za dovoz materijala."

"Po završetku gradnje, napraviće se zid opasan pletenom žicom, tako da će fizički njima biti onemogućeno da se kreću Ulicom Rade Blagojević."

"Ja Rome u centru grada da ostavim ne mogu, novac mi je već jednom propao, više stvarno ne mogu da oklevam. Vama garantujem da nikakve neželjene kontakte sa njima nećete imati."¹⁷

Jovanović ovime otvoreno pokazuje nameru da diskriminiše¹⁸ građane Srbije romske nacionalnosti, ugrožavajući im slobodu kretanja¹⁹ i vređajući njihovo ljudsko dostojanstvo.²⁰ Takođe, Jovanović bi trebalo da odgovara i za izazivanje rasne, nacionalne i verske mržnje.²¹

DSS ni u jednom trenutku se nije ogradila od ovih događaja.

Česti homofobični istupi lidera NS i JS, Velimira Ilića i Dragana Markovića više nikoga u Srbiji ne iznenađuju. Takođe, kao motiv za njihovu homofobičnost ne može se više smatrati eventualno pridobijanje dodatne podrške među glasačima, pošto je njihova homofobija poznata već godinama unazad.

¹⁶ "Rasizam u parlamentu", *Gradanski list*, 26. septembar 2007. godine, <http://www.gradjanski.co.yu/navigacija.php?vest=9016&najcitanije=1>

¹⁷ "Rome ćemo opasati žicom", *B92*, 7. decembar 2007. godine, http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2007&mm=12&dd=07&nav_id=275420

¹⁸ Član 21. i član 76. Ustava Republike Srbije

¹⁹ Član 39. Ustava Republike Srbije

²⁰ Član 23. Ustava Republike Srbije

²¹ Član 49. Ustava Republike Srbije

Najhomofobičniji istup predsednika JS i predsednika opštine Jagodina Dragana Markovića bio je njegov intervju za Televiziju Fox 30. maja 2007. godine.

"Vesna Simić, novinarka: *Da li biste vi imali za prijatelja nekog ko je homoseksualac?*

Dragan Marković: *Ne. Nikad u životu.*

Novinarka: *Zašto?*

Dragan Marković: *Zato što nisam tako vaspitan. Dalje, Srpska pravoslavna crkva ne priznaje homoseksualce. Nismo mi toliko savremeni da bi legalizovali te homoseksualne brakove koje zagovaraju pojedini političari, i tako dalje.*

Novinarka: *Ali, čekajte, da li smatrate da je to negde politički netolerantno razmišljanje?*

Dragan Marković: *Pa, pazite, to ne možemo da kažemo da su to ljudska prava i da to treba da... Nisu, to je bolest.*

Novinarka: *A da li znate da je Svetska zdravstvena organizacija rekla da to nije bolest?*

Dragan Marković: *Pa, jeste, ako se vodi ljubav tamo gde Bog nije rek'o. Onda nešto nije u redu...*

Novinarka: *Ali lekari kažu da nije bolest.*

Dragan Marković: *... niti sa onim ko je odozgo, niti sa onim ko je odozdo. Prema tome, to je veoma, veoma ružno, pazite. Znači, Bog je rek'o...*

Novinarka: *Vi ste na čelu Jagodine. Šta sada? Homoseksualci u Jagodini će biti proterani? I kako se ponašate prema njima?*

Dragan Marković: *Ma ne, taman posla da budu proterani. Oni nisu ljudi sa kojima ja hoću da sarađujem, nisu ljudi sa kojima...*

Novinarka: *Da li biste ih otpustili sa posla da znate da u opštini rade homoseksualci?*

Dragan Marković: *Pa, nema takvih. Nisam o tome razmišljao. U Jagodini nema homoseksualaca.*

Novinarka: *A da ima?*

Dragan Marković: *Znači, nema. Ja poznajem svakog čoveka u Jagodini. U Jagodini nema homoseksualaca.*

Novinarka: *Možda ne smeju da vam kažu, zato što niste tolerantni prema njima?*

Dragan Marković: *A kako vi znate da ja nisam tolerantan?*

Novinarka: *Pa, sad ste rekli da ih ne biste imali za prijatelje.*

Dragan Marković: *Nemam ih. Ne mogu da budem tolerantan za nešto što je neprirodno, pazite. Jeste vi stekli utisak danas sa mnom, jutros od pola osam do dvanaest da ja nisam tolerantan i da građani koji me sretnu misle da nisam tolerantan?*

Novinarka: *Za druge stvari ne znam, ali za homoseksualce ste, što se mene tiče, netolerantni.*

Dragan Marković: *Nikad neću ni biti tolerantan.*²²

Predsednik NS i ministar za infrastrukturu u Vladi Srbije Velimir Ilić na istoj televiziji u emisiji "Recite narodu" napao je predsednika Izvršnog veća Autonomne pokrajine Vojvodina Bojana Pajtića, rekavši da svi znaju da je Pajtić homoseksualac, a od Bojana Kostreša, koji je takođe bio gost u emisiji, je tražio da prizna da ima dečka.

²² Špijunka, autor Vesna Simić, FOX TV, premijerno prikazivanje 30. maj 2007. godine, repriza 2. jun 2007. godine

"Prema rečima Ivice Dačića, koji je bio treći gost u studiju, sve je započeo ministar infrastrukture.

- Velja i Kostreš su se raspravljali oko izgradnje autoputa kroz Vojvodinu. U jednom trenutku Velja je upitao: 'Je li Bojane, je l' imaš ti dečka? Pa dobro to je sad moderno, nemoj da se stidiš, slobodno kaži...' - prepričava Dačić.

Prema njegovim rečima, publika je ovo Ilićevo pitanje propratila burnim aplauzom i gromoglasnim smejanjem. Na to mu je Kostreš prilično mlako odgovorio: 'Ne znam, možda vi to upražnjavate...' Onda je Velja poentirao. Rekao je: 'Ma, nije to ništa strašno, evo i Bojan Pajtić ima dečka, svi znaju za to, pa šta mu fali...'"²³

Ovaj slučaj je jasan argument zašto je neophodno jasno preciziranje šta diskriminacija LGBT osoba znači. Kada su LGBT osobe u pitanju, diskriminacija ne znači samo da je u pitanju "svako neopravdano, neposredno ili posredno razlikovanje, isključivanje ili ograničavanje lica, isključivanje ili ograničavanje, kao i pomaganje u diskriminatorskom postupanju" na osnovu seksualne orijentacije ili rodnog izražavanja, kako to definiše *Model zakona o zabrani diskriminacije* Vlade Srbije i UNDP-a.

Koalicija protiv diskriminacije je dala zakonski predlog koji bi zaštitio LGBT osobe od ovakvog ponašanja Velimira Ilića, o čemu bi morala da razmišlja i DS.

Diskriminacija zbog polnog identiteta i seksualne opredeljenosti

Član 17.

(1) Polni identitet i seksualna opredeljenost je privatna stvar i niko ne može biti pozvan da se javno izjasni o svom polnom identitetu i seksualnoj opredeljenosti.

(2) Svako ima pravo da javno izrazi svoj polni identitet i seksualnu opredeljenost.

(3) Diskriminatorsko postupanje zbog pretpostavljenog ili javno izraženog polnog identiteta ili seksualne opredeljenosti je zabranjeno.

(4) Prava priznata u st.1. i 2. ovog člana odnose se i na slučajeve transeksualnosti.²⁴

Velimir Ilić je, javnim saopštavanjem pretpostavljene seksualnosti dvoje građana Srbije značajno ugrozio njihovo pravo na privatnost. Svako ima pravo da svoje seksualno opredeljenje ili rodno izražavanje zadrži za sebe. Sadašnje stanje u zakonodavstvu Srbije, gde je novim Ustavom ukinuto pravo na privatnost, i gde postoji velika verovatnoća da bude usvojen antidiskriminacioni zakon kojim neće biti sankcionisano postupanje kao što je Ilićevo, treba da zabrine sve građane i političke stranke Srbije.

Kao posredni pokazatelj odnosa DSS prema LGBT pitanju mogu poslužiti homofobični stavovi konzervativnog političkog analitičara Slobodana Antonića, koga politička javnost u Srbiji vezuje za ovu stranku. On je u tekstu u dnevnom listu "Politika" napao LDP zbog podnošenja predloga u Skupštini KPD-ovog modela Zakona o zabrani diskriminacije.

²³ *Afera homići*, Press, 13. jun 2007. godine

²⁴ "Model zakona protiv diskriminacije", *Centar za unapređenje pravnih studija*, str. 162

Njegova analiza ni u jednom trenutku ne daje argumente protiv predloženog zakona, već je puna napada na predlagača i autore teksta predloga. Jedan od najapsurdnijih argumenata je osuda uvođenja "dobrovoljnih ispitivača diskriminacije", što predlažu i KPD i Vlada u svojim modelima.

*"Uvodi se ustanova 'NVO agenta-provokatora' koji se zove 'dobrovoljni ispitivač diskriminacije' (čl. 2). On će valjda ići naokolo prerusen u **transvestitu** ili **našminkan kao crnac** i proveravati da li odgovorna lica poštuju zakon. Ako se agentu-provokatoru bilo šta učini sumnjivim, tačnije, ako mu se 'učini verovatnim da je pretrpeo akt diskriminacije' (čl. 30), on će podneti tužbu, pa neka onda tuženi lepo izvoli da dokazuje da je nevin."²⁵*

Osim falsifikata, Antonićev tekst je pun homofobičnih stavova.

"Ako se muškarcu i ženi ne uskraćuje pravo na sklapanje braka, onda se to ne sme uskratiti ni dvojici muškaraca. Ali, to je suprotno definiciji braka kao 'zajednice muškarca i žene' (Zakon o braku, čl. 3)? Nije važno, po kratkom postupku, bez ikakve rasprave, to se ovim zakonom menja. Jer, matičar koji odbije da sklopi brak između dva muškarca, po ovom zakonu može biti kažnjen, kao i socijalni radnik koji odbije da da dete na usvajanje homoseksualnom paru. Hoćete legalizaciju homoseksualnih brakova i usvajanja? Onda bi o tome možda ipak trebalo porazgovarati. A ne da se Srbija dekretom i bez rasprave uvodi u PK utopiju.

Zakon uvodi 'pretpostavku krivice'. Ne dokazuje diskriminaciju onaj ko tvrdi da je ona počinjena, nego je na onome ko je optužen da dokazuje da nije bilo diskriminacije! (čl. 30). Ako socijalni radnik ne da dete na usvajanje homoseksualnom paru i oni ga tuže, neće tužitelji dokazivati da su bili diskriminisani, već će socijalni radnik morati da dokazuje da ih nije diskriminisao!"²⁶

Antonić ovde koristi omiljeno oružje protivnika emancipacije LGBT osoba – uterivanje straha u kosti javnosti gej brakovima i usvajanjem dece. Prvo, on bi morao da zna da su antidiskriminatorno i bračno odvojena poglavlja u pravu. Drugo, priča o gej brakovima u Srbiji još dugo neće biti na dnevnom redu, pošto LGBT zajednica ni u jednom trenutku nije politički artikulisala svoje stavove o ovom pitanju. LGBT organizacije i aktivisti nisu definisali koju vrstu registrovanog partnerstva žele, a o usvajanju dece pogotovu nije bilo reči do sada.

Antonić u ovome tekstu koristi i "pozitivnu diskriminaciju" kao povod da iskaže svoju homofobiju.

"Uvodi se tzv. pozitivna diskriminacija (čl. 6). Pojedine manjine imaju pravo da budu privilegovane 'u cilju poboljšanja njihovog položaja'. To se najčešće svodi na neku vrstu garantovanih kvota. Svoju kvotu, u SAD, uz rasne i etničke manjine, zahtevaju i

²⁵ "Srbija u PK utopiji", *Politika*, 25. oktobar 2007. godine

²⁶ "Srbija u PK utopiji", *Politika*, 25. oktobar 2007. godine

seksualne. 'Kokus gej i lezbejskih Amerikanaca' u DS izašao je nedavno sa zahtevom da 6-7 odsto delegata na konvenciji koja će, 2008. godine, izabrati predsedničkog kandidata, budu homoseksualci."²⁷

Antonić ili nije dobro proučio Ustav Republike Srbije ili namerno prećutkuje neke njegove odredbe, pretpostavljajući da ga građani Srbije nisu pročitali.

*"Ne smatraju se diskriminacijom posebne mere koje Republika Srbija može uvesti radi postizanja pune ravnopravnosti lica ili grupe lica koja su suštinski u nejednakom položaju sa ostalim građanima."*²⁸

I rasizam i homofobija su karakteristike svih totalitarnih ideologija zasnovanih na mitu o krvi i tlu. Valja podsetiti na bitnu epizodu u istoriji nacističke Nemačke. "Noć dugih noževa" je bio jedan od najkrvavijih frakcijskih obračuna u nacističkom pokretu. Po naredbi Adolfa Hitlera između 30. juna i 2. jula 1934. godine pobijeno je po zvaničnim podacima 85, a po nekim izvorima više stotina pripadnika SA (Firerove elitne paramilitarne jedinice), zajedno sa njenim komandantom Ernstom Remom, koji je bio homoseksualac.

Iako se suštinski radilo o političkom obračunu, u opravdavanju ovog krvoprolića iskorišćena je i Remova seksualnost. Prilikom imenovanja novog komandanta SA trupa Viktora Lucea, Hitler mu je naredio da stane na kraj "homoseksualnosti, razvratu, pijanstvu".²⁹

Prema podacima Memorijalnog muzeja holokausta u SAD, preko 100.000 muškaraca je uhapšeno zbog homoseksualnosti, od čega je preko 50.000 osuđeno na zatvorske kazne. Nepoznat broj je smešten u psihijatrijske ustanove. Proučavanjem nepotpune dokumentacije, procenjuje se da je između pet i 15 hiljada homoseksualaca oterano u koncentracione logore.³⁰

5. Uticaj procesa rešavanja statusa Kosova na stanje ljudskih prava LGBT osoba

Veliki uticaj na ukupnu političku situaciju u Srbiji, pa i na stanje ljudskih prava LGBT osoba, ima i proces rešavanja statusa Kosova. Vrlo verovatan ishod ovog procesa je priznavanje nezavisnosti Kosova od strane dela međunarodne zajednice, što će predstavljati teritorijalni i simbolički gubitak za Srbiju. Jedna od direktnih posledica biće i traženje "krivaca" za ovakav ishod. Da će LGBT osobe biti među "krivcima" pokazuje i pokušaj prekida performansa Koalicije za sekularnu državu na Trgu Republike 10. decembra 2007. godine.³¹

²⁷ "Srbija u PK utopiji", *Politika*, 25. oktobar 2007. godine

²⁸ Ustav Republike Srbije, član 21, stav 3

²⁹ "Hitler", Ian Kershaw, str. 520, 1999. godina

³⁰ "Nazi Persecution of Homosexuals 1933-1945", United States Holocaust Memorial Museum, <http://www.ushmm.org/museum/exhibit/online/hsx/>

³¹ Ovaj dan predstavlja Međunarodni dan ljudskih prava, koji je ustanovljen kao sećanje na datum kada je 1948. godine usvojena Opšta deklaracija o ljudskim pravima Ujedinjenih Nacija.

"Grupa mladića koji su nosili majice Obraza i bedževe sa likom haškog optuženika Ratka Mladića pokušala je ... da spreči izvođenje performansa 'Nećemo nazad' koji je organizovan na Trgu Republike povodom Međunarodnog dana ljudskih prava.

Dok su predstavnici nevladinih organizacija izvodili svoj performans. ta grupa je pevala četničke pesme i skandirala: 'Ratko Mladić', 'Ubij, zakolji da peder ne postoji!', 'Ustaše', 'Ubij pедера', 'Biće mesa', 'Klaćemo Hrvate', 'Spasi Srbiju i ubi se Borise', 'Dobićete batine'"³²

Napad Obraza sprečilo je nekoliko desetina policajaca u punoj opremi za razbijanje demonstracija, formiravši kordon između aktivista i aktivstkinja Koalicije i pripadnika Obraza.

Proces traženja "krivaca" je počeo i nimalo ne iznenađuje da se među njima imenovani i gej muškarci. GSA upozorava da postoji velika verovatnoća da nasilje eskalira prema građanima i organizacijama koje ekstremističke nacionalističke organizacije proglase za krivce u periodu nakon priznanja nezavisnosti Kosova i upozorava državu da preduzme sve potrebne radnje kako bi omogućila bezbednost svim građanima Srbije.

³² "LDP osudio pokušaj Obraza da spreči performans NVO", *Beta*, 10. 10. 2007. godine

II ESKALACIJA NASILJA NAD LGBT OSOBAMA I NEADKVATAN ODGOVOR DRŽAVE

Tokom 2007. godine registrovan je rast nasilja nad LGBT osobama. Država nije preduzela adekvatne mere kako bi zaštitila sve građane. Nasilje još nije dostiglo nivo iz 2001. godine, ali se može zaključiti da su njegovi uzroci isti.

Povećanje vidljivosti LGBT osoba je uvek u početku praćeno rastom nasilja. U ovom periodu je nastavljen trend iz prethodnih godina: LGBT organizacije su nastavile svoj rast, pojačavale prisustvo u medijima, povećan je broj javnih ili polujavnih mesta okupljanja LGBT osoba.

Noć pre finala Pesme Evrovizije, 11. na 12. maj 2007. godine grupa nepoznatih mladića napala je J.D. (27) iz Banjaluke na Obilićevom vencu u neposrednoj blizini kluba "Alijansa" i nanela mu lakše telesne povrede. Iz razgovora sa J.D. zaključili smo da se jedan od napadača nalazio kod studentske menze "Tri kostura" i registrovao ko izlazi iz kluba, a zatim to mobilnim telefonom dojavljivao ostatku grupe koja se nalazila kod zgrade Tanjuga. Grupa je sačekala i pretukla žrtvu uz psovke i uvrede na račun njegove pretpostavljene seksualnosti. Žrtva je nakon prebijanja i opljačkana.³³

Sledeći napad GSA je registrovala u noći finala Pesme Evrovizije, 12. na 13. maj 2007. godine, neposredno nakon proglašenja pobede Marije Šerifović. Želeći da učestvuje u organizovanoj proslavi, P.K. (24) iz Beograda se uputio ka klubu "Alijansa". Kod Narodnog muzeja u Vasinoj ulici napala ga je i pretukla grupa "slavljenika" na osnovu pretpostavljene seksualnosti. Uz povike "Pederu!" oborili su žrtvu na zemlju i išutirali ga.³⁴

U noći između 25. i 26. maja 2007. godine registrovan je još jedan napad na Obilićevom vencu, ovog puta na N.M. (31) iz Podgorice. Scenario je bio potpuno isti kao i kod napada na J.D. I ova žrtva je opljačkana nakon prebijanja.³⁵

U klubu "Baron" na Adi Ciganliji organizovana je gej žurka 30. juna 2007. godine. Pošto je klub prvi u nizu na Makiškoj strani, veliki broj posetilaca Ade Ciganlije je po povratku iz udaljenijih lokala saznao da se radi o gej žurci. Tokom noći, u vremenskom periodu od 15 minuta grupa od desetak muškaraca koji su se vraćali sa Ade Ciganlije ušla je u "Baron" i primetila parove gejeva i lezbejki, glasno izražavajući svoje zgražavanje.³⁶

Takođe, dodatan bezbednosni problem je bio i činjenica da je za žurku angažovano samo privatno obezbeđenje, a da policija nije bila obaveštena o okupljanju.

Petorica mladih muškaraca dočekala je D.F. (19) i njegovog partnera P.J. (27) kod parkinga na ulazu u Adu Ciganliju i počela da tuče P.J. Uspevši da pobegne, D.F. se

³³ Intervju sa žrtvom J.D.

³⁴ Intervju sa žrtvom P.K.

³⁵ Intervju sa žrtvom N.M.

³⁶ Intervju sa L.P. (27), jednim od gostiju na žurci.

uputio ka stajalištu gradskog prevoza "Fabrika šećera". Tu ga je sustigla ista grupa i pretukla.³⁷

Kada se govori o nasilju nad LGBT populacijom u Srbiji tokom 2007. godine mora se pomenuti i napad na "Povorku različitosti" koju je organizovala grupa NVO okupljenih u kampanji "Svi različiti, svi jednaki" u Novom Sadu 12. jula 2007. godine, tokom Exit muzičkog festivala. Osim ikonografije manifestacije, koja je u određenoj meri ličila na ikonografiju gej pokreta, kao inspiracija za napad na ovu manifestaciju poslužile su i najave novosadskog gej aktiviste Vlatka Salaja da će u tom gradu tokom Exit festivala biti organizovana Parada ponosa. Nedeljama uoči Exita, neonacisti u Srbiji su ugovarali napad na učesnike Parade ponosa. Iako su i navodna Parada i napad na nju najavljivani na Internetu, fizičko nasilje se prebacilo iz virtuelnog u realan prostor.

*"PR kampanje Biljana Simonović kaže za B92 da su učesnici povorke, animirajući prolaznike, prolazili kroz Dunavski park da bi ih, kako kaže Simonovićeva, napala grupa od šest ćelavih momaka. Nasilnici su jednog od njih oborili sa štula zbog čega je ovaj zadobio povrede glave i ruku, kaže ona i dodaje da je još petoro učesnika povorke lakše povređeno."*³⁸

U noći između 12. i 13. oktobra 2007. godine dva muškarca, uzrasta oko 20 godina, ušli su u klub "Alijansa" kao i svi drugi gosti. Platili su ulaz, naručili piće i zadržali se narednih sat vremena u klubu. Tu su upoznali još dvojicu redovnih gostiju (P.S. i I.M.) i nakon izvesnog vremena ih pozvali napolje – "na svež vazduh", kako su rekli. Sva četvorica su izašli napolje i uputili se ka Obilićevom vencu. Kod zgrade Tanjuga pojavila se grupa mladića i počela da tuče dvojicu redovnih gostiju "Alijanse". U prebijanju su učestvovala i dvojica muškaraca koji su "pokupili" žrtve. Jedna od žrtava je prošla sa modricama, dok je drugoj polomljen nos i odvežen je u Urgentni centar.³⁹

U noći između 3. i 4. novembra 2007. godine desila su se dva napada na goste gej klubova u Beogradu.

U klub "VIP" nepoznati počinioci bacili su suzavac, koji je izazvao veliku paniku. Prema svedočenju jednog od gostiju, u klubu nije bilo prisutno privatno obezbeđenje, a veliki problem je nastao i prilikom izlaska, pošto je izlaz bio pregrađen barskim stolicama.⁴⁰ Prema rečima pripadnika beogradske policije, sa kojima je GSA imala sastanak nakon ovog napada, u klubu se u trenutku napada nalazilo 130 gostiju, a u njemu nije nađena patrona od suzavca.⁴¹

³⁷ Intervju sa žrtvom D.F.

³⁸ "Napad huligana na aktiviste u NS", B92, 12. jul 2007. godine, http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2007&mm=07&dd=12&nav_id=255097

³⁹ Intervju sa žrtvama P. i P.

⁴⁰ Intervju sa gostom kluba I.S.

⁴¹ Sastanak predstavnika GSA i policije je održan 8. novembra 2007. godine nakon otvorenog pisma GSA ministru policije Draganu Jočiću, ministru pravde Dušanu Petroviću i načelniku Policijske uprave za grad Beograd Stevanu Bjeliću.

Takođe, grupa od 8 do 10 nepoznatih mladića pokušala je da napadne grupu gostiju kluba "Alijansa", koji su nakon napuštanja kluba čekali taksi na uglu Vasingtone i Zmaj Jovina ulice. Prema rečima gostiju, napadači su izvadili noževe i počeli da jure tri gosta i jednu gošću kluba. Gosti su uspeali da im umaknu.⁴²

Registrovan je i jedan napad na muškarca u parku na uglu Sarajevske i Nemanjine ulice u noći između 27. i 28. oktobra 2007. godine. Kao i u svim ostalim slučajevima, grupa mlađih muškaraca napala je žrtvu za koju su samo po izgledu zaključili da je gej. Oborili su ga na zemlju i išutirali. Žrtva je sa povredama završila u Urgentnom centru.⁴³

Nijedan od ovih napada žrtve nisu želele da prijave policiji iz straha da ne dožive neprijatnosti od policijskih službenika i da za njihovu seksualnost ne sazna njihovo neposredno okruženje.

GSA zaključuje da policija još uvek nije pokazala spremnost da ravnopravno štiti sve građane i građanke. Još 2001. godine Misija OEBS-a je istakla nespremnost policije da zaštiti LGBT osobe u Srbiji. Može se reći da situacija nije značajno promenjena.

*Prava gejeva i lezbejki je tema koja nije priznata ili shvaćena na višim nivoima službe i ona se nalazi na periferiji svesti javnosti. Ukoliko nekoga pitate, dobićete nelagodan odgovor koji otprilike glasi da nikome ne smeta da li su ljudi homoseksualni ukoliko ne skreću pažnju na to. Ne postoje dokazi o postojanju homoseksualnih aktivnosti unutar policije. Jedina politička stranka koja otvoreno priznaje da u svojim redovima ima članove homoseksualce i lezbejke je Socijal-demokratska unija, čiji su članovi i kancelarije bili napadnuti. Gej parada je održana 30. juna 2001. godine u centru Beograda. Paradu su napali skinhedsi i žestoko pretukli učesnike. Osim što policija nije pripremila planove za delovanje u konkretnoj situaciji i da adekvatno reaguje u slučajevima nereda, verske i policijske vodje dale su izjave za koje se može reći da ukazuju na zvaničnu snažnu osudu i netolerantnost prema homoseksualcima.*⁴⁴

Boško Buha, načelnik beogradske policije u vreme kada je napadnuta gej parada, je izjavio tim povodom za Radio B92: "Procenili smo da neće biti toliko tih ludaka koji bi ugrožavali, ali očigledno da mi još kao sredina nismo sazreli za takvo iskazivanje nekih svojih, da kažem, nastranosti ili kako bi to već neko rekao, ispunjavanje svojih želja ili seksualnih sklonosti."⁴⁵

Zbog ovakvih izjava LGBT žrtve nasilja u Srbiji vrlo retko se odlučuju da slučajeve prijavljuju policiji, pogotovu što su dosadašnja iskustva pokazala da, čak i kad se odlučuju na takav korak, slučajevi ne budu rešeni ili žrtve često budu viktimizirane od strane policije.

⁴² Intervju sa žrtvama.

⁴³ Informacija Anti Trafiking Centra.

⁴⁴ Studija o radu policije u Saveznoj Republici Jugoslaviji, OEBS, Ričard Monk, 2001. godina, str. 83

⁴⁵ "Silom prekinuta gej parada u Beogradu", *Labris – organizacija za lezbejska ljudska prava* web-site, http://www.labris.org.yu/index.php?option=com_content&task=view&id=281&Itemid=47

"Zovem se E.M., imam 28 godina i iz Novog Sada sam.

Ja i moj dečko Đ.J. zajedno smo već pet i po godina. Živeli smo kao i svi drugi gejevi i manjine u Srbiji (ja sam pola Albanac pola Srbin, a Đ. je Rom). Uspeli smo da izgradimo manje više normalan život, okruženi progresivnim ljudima.

Međutim, jedne subote letos, otišli smo da vidimo gej klub na Petrovaradinskoj tvrđavi. Mi, inače, ne idemo često na gej mesta, ali toga dana niko od naših prijatelja nije bio u gradu i odlučili smo da odemo da pogledamo taj klub.

Kada smo krenuli kući, napala nas je grupa mladića i nanela nam fizičke povrede. Onda je neko verovatno zvao policiju i došla su kola sa dva policajca. Kada su shvatili odakle smo izašli i zašto smo napadnuti, vređali su nas i ponižavali. Onda su nas legitimisali i jedan od njih je poludeo kada je video moje prezime, jer je bio na Kosovu devedesetih. Druga su mu ubili 'šiptari', izvadio je pištolj, počeo da preti, u stilu on neće da se 'šiptari, pederi, cigani šetaju gradom kao da su normalan svet', da zna gde živimo, da će nas ubiti, istrebiti, itd. Kada se malo smirio otišli su i rekli da je bolje da nas više ne vide, jer smo 'naježbali'. Mi smo otišli kod doktora, pa kući.⁴⁶

Nakon ovog događaja, E.M. i Đ.J. su se preselili u SAD, gde su zatražili azil.

Šest godina nakon pokušaja održavanja prajda u Beogradu 2001. godine, niška policija je, prema tvrdnjama aktivista i aktivistkinja "Lambde", pokazala da se odnos policije prema LGBT populaciji nije mnogo promenio.

"Žurka organizacije za promociju ljudskih prava lezbejki, gej muškaraca, biseksualnih i transeksualnih osoba (LGBT) 'Lambda', održana 5. jula u Nišu, završila se policijskom akcijom u kojoj su popisivani učesnici žurke, tvrde organizatori. Niška policija demantuje te tvrdnje.

POPIS - Povod za žurku bio je Dan ponosa LGBT, a organizatori tvrde da je žurka prethodno uredno prijavljena policiji.

- S obzirom na to da se radi o LGBT populaciji i da je žurka organizovana na javnom mestu, u kafiću 'Azuro', tražili smo od policije da nas zaštiti od eventualnih neugodnosti. Uz negodovanje što žurka nije organizovana u nekom privatnom stanu, policija je ipak pristala da obezbedi skup. Budući da je u pitanju bio radni dan, naša obaveza je bila da okončamo žurku do ponoći - kaže za '24 sata' Jelena Ajdarević, aktivistkinja 'Lambde'. Ona tvrdi da je sve proteklo u redu do desetak minuta pred ponoć, kada su ljudi počeli da odlaze kućama.

- Ispred kafića ih je sačekala policija, tražila da ih legitimise i počela da pravi spisak učesnika žurke. Kada sam i sama izašla i tražila da mi objasne odakle im pravo da popisuju ljude, policijski komandir je pozvao interventnu brigadu i naredio im da me privedu. Rekla sam da ću sama ući u 'maricu', ali su me oni ipak grubo gurnuli, o čemu svedoče povrede leve i desne nadlaktice. Privedene su još dve aktivistkinje, a kada je jedna od njih pokušala da pozove advokata, oduzet joj je mobilni telefon - kaže Ajdarević. Nakon legitimisanja, tvrdi ona, ponovo im nije dozvoljeno da zovu advokata.

⁴⁶ E-mail koji je E.M. poslao GSA.

- Rekli su nam da napustimo policijsku stanicu, da smo glupe i da policija ima pravo da se ponaša na način na koji su oni postupili - priča Ajdarević.

Niška policija, međutim, tvrdi da se ništa od toga nije dogodilo.

- Ni u kafiću 'Azuro' ni ispred njega 5. jula nije privedena nijedna osoba. Takođe, na toj lokaciji niko nije ni legitimisan niti je bilo ikakvog popisivanja. Sama žurka nije prijavljena blagovremeno, pa je protiv organizatora podneta prekršajna prijava - kaže za '24 sata' Lidija Pavlović, portparol niške policije.⁴⁷

Udruženje "Lambda" najavilo je tim povodom da će podneti tužbu protiv niške policije.⁴⁸

O odnosu policije prema slučajevima nasilja koji su zasnovani na seksualnosti ili pretpostavljenoj seksualnosti žrtava govori i slučaj T.P, članice GSA.

"Članici GSA T. P. iz Surčina više od mesec dana nepoznata lica su upućivala pretnje, a da beogradska policija nije reagovala. Uznemiravanja su počela u noći između 13. i 14. aprila kada je u ranim jutarnjim satima dobila prvi preteći poziv. Nepoznati muški glas se predstavio kao Marko koji se odselio u Švajcarsku i želi da je ponovo vidi. T. P. mu je rekla da ne poznaje nikakvog Marka i da je više ne uznemirava. Nakon toga je muškarac počeo da joj preti i da je psuje. Rekao joj je: 'Šta ti meni majmune, kurvetino jedna! Nemoj sad da dođem da ti polomim noge! Praviš se tu fina riba a rasturaš tuđe brakove!' T. P. je prekinula ovaj razgovor, a nakon nekoliko dana su usledili novi pozivi. Kako je u tom trenutku bila na koncertu Simfonijskog orkestra Nemačke nije odgovorila na 3 uporna poziva, koji su se ponavljali u razmacima od 10-ak minuta. Ubrzo, nakon koncerta, pozvala je taj broj, ali je bio nedostupan, bez izveštaja Telekomu da je ikada postao dostupan.

Nakon nekoliko dana na spoljnom zidu njene kuće, okrenutom ka ulici pojavio se natpis ULTRA BOYS napisan crnim sprejom. Svake noći taj grafit neko je docrtavao, precrtavao, tako da je sada manje raspoznatljivo šta je pisalo na početku.

Od 23. aprila do 09. maja T. P. je bila van zemlje na studijskom putovanju kroz Nemačku. Telefon joj nije radio, bila je nedostupna u tom periodu, tako da nije bilo uslova da bude na taj način uznemiravana.

U toku noći između 13. i 14. maja, tačno mesec dana od prvog poziva, u isto vreme u 03:30h upućena su joj 3 poziva sa nepoznatog broja. U to vreme je spavala i odbila je pozive ili ih prekinula.

Prolazeći pored ambulante u Surčinu T. P. je 15. maja 2007. godine ugledala grafite koji se iz dva bitna razloga vezuju za nju. Prvo, T. P. je članica GSA i aktivno učestvuje u borbi za prava marginalizovanih i diskriminiranih osoba. Takođe, na grafitima piše i 'lezbejko' što se odnosi na njenu, mnogima 'sumnjivu' seksualnost, za koju su mnogi znatiželjnici zainteresovani i o kojoj se raspravlja po Surčinu bez potkrepljujućih

⁴⁷ "Niška policija (nije) pravila spisak učesnika gej žurke", 24 sata, 11. jul 2007. godine

⁴⁸ "Gej udruženje najavilo tužbu protiv niške policije", Danas, 12. jul 2007. godine

'potvrđnih' ili 'odričnih' dokaza. Ono što direktno vezuje grafite za T. P. je što je na njima ispisan njen datum rođenja.

T. P. je pokušala da prijavi ovaj slučaj novobeogradskoj i zemunskoj policiji i na oba mesta su joj rekli da oni nisu nadležni za njenu zaštitu i pronalaženje počinioca. Takođe, T. P. je otišla u policijsku stanicu u Surčinu gde su joj rekli da je njima slučaj poznat već dve nedelje, ali da oni ne mogu ništa trenutno da preduzmu pošto komandir stanice nije tu."⁴⁹

Tek nakon iznošenja slučaja u javnost, odnos policije prema T.P. se promenio. Zemunska policija je preuzela slučaj i uzela izjavu T.P. Međutim, do danas nema nikakvih informacija da li je policija uradila nešto na otkrivanju počinioca ovog krivičnog dela.

⁴⁹ "Članicu Gej strejt alijanse uznemiravaju, policija ne reaguje", GSA, saopštenje za javnost, 22. maj 2007. godine.

III DISKRIMINACIJA GEJEVA U DOBROVOLJNOM DAVALAŠTVU KRVI

Institut za transfuziju krvi Srbije diskriminiše gejeve kao potencijalne davaoce krvi. Braneći se brigom o zdravlju potencijalnih primalaca krvi, oni onemogućuju gej muškarce da doniraju svoju krv. Osim toga, Institut više decenija vodi evidenciju o seksualnosti potencijalnih davalaca. Sve gej muškarce zavodi u svoju kartoteku pod šifrom 0041 - Visokorizično seksualno ponašanje: homo, biseks, promiskuitet...⁵⁰

Dana 28. juna 2007. godine član GSA Nenad Rosić je nakon polaganja prijemnog ispita odlučio da dâ krv na Trgu republike u Beogradu.

Oko 12.30 stigao je do autobusa Instituta gde je zatekao veliku gužvu, pošto je tu bila prisutna ekipa TV B92 koja je radila kampanju sa poznatim ličnostima.

Popunio je upitnik i na pitanje "Da li ste imali seksualni odnos sa osobom koja je imala analni seks u poslednjih šest meseci?" odgovorio je potvrdno.

Nakon dužeg čekanja ekipa Instituta ga je pozvala u autobus gde mu je urađen test hemoglobina. Sačekao je pet minuta na razgovor sa lekarkom.

Lekarka je pogledala upitnik i tražila od Rosića da obrazloži svoj odgovor na pomenuto pitanje. On je rekao da je imao oralni seks sa osobom koja je imala analni odnos u poslednjih šest meseci.

Lekarka ga je pitala da li je to devojka, na šta je odgovorio negativno i rekao da je u pitanju dečko. Ona mu je odmah rekla da ne može dobrovoljno dati krv jer spada u rizičnu grupu.⁵¹

Dežurna doktorka je rekla Rosiću da može ponovo da dođe kada promeni seksualnu orijentaciju. Ovo nije bio jedini ovakav slučaj diskriminacije gejeva.

Pet dana kasnije, 3. jula 2007. godine član GSA Lazar Pavlović otišao je u zgradu Instituta za transfuziju krvi Srbije sa namerom da dobrovoljno da krv.

Nakon ponovljene procedure kao i u slučaju Rosića, ušao je u ordinaciju gde je lekarka obavila kratak rutinski pregled, da bi prešla na analizu odgovorenih pitanja u upitniku.

Zastala je kod dva pitanja koja se odnose na seksualne navike, gde je Pavlović potvrdio da je u poslednjih šest meseci imao seksualne odnose sa osobom koja je imala analne odnose i da je on lično imao analni odnos u poslednjih šest meseci.

Lekarka je pored ta dva pitanja unela tekst "seks sa zaštitom" i zamolila Pavlovića da stavi svoje inicijale ispod tog teksta.

⁵⁰ Lista kontraindikacija za dobrovoljno davalatstvo Instituta za transfuziju krvi Srbije

⁵¹ Institut za transfuziju krvi Srbije i dalje diskriminiše LGBT osobe i prikuplja podatke o njima, GSA, saopštenje 4. jul 2007. godine

Lekarka je ovaj zahtev obrazložila time da je to Institutu potrebno radi evidencije, odbivši da objasni o kakvoj se evidenciji radi.

Na pitanje Pavlovića zašto u upitniku ne postoje pitanja o rizičnosti seksualnog ponašanja, već pitanja koja manje ili više direktno ispituju seksualnu orijentaciju davaoca, lekarka je slegla ramenima.

Nakon ovoga, ona je zamolila Pavlovića da zatvori vrata ordinacije i postavila mu pitanje koje je seksualne orijentacije.

Pošto je odgovorio da je gej, lekarka mu je saopštila da mora da ga odbije. Kao obrazloženje za ovu odluku pokazala mu je šifarnik na njenom stolu u kojem pod šifrom 0041 stoji "Visoko rizično seksualno ponašanje: homo, biseks, promiskuitet..."⁵²

U svom odgovoru Institut se opravdao stavom da se dobrovoljno davalatstvo zabranjuje svakome ko je imao analni seks u periodu od šest meseci pre pokušaja davanja krvi.

Iako se prilikom upražnjavanja analnih seksualnih odnosa može koristiti kondom, osobe koje žele da daju krv ne mogu to da učine šest meseci nakon navedenih intervencija i ponašanja. Naime, kondom ne može sa sigurnošću da se prihvati kao stopostotna zaštita, jer prilikom seksualnog odnosa može da se ošteti ili pukne.⁵³

Iz slučajeva Rosića i Pavlovića zaključuje se da u direktnim razgovorima lekara sa potencijalnim davaocima krvi Institut pravi razliku između heteroseksualnih i homoseksualnih muškaraca koji praktikuju analni seks. Takode, Institut sistematski prikuplja privatne podatke o gej muškarcima u Srbiji. Institut nije dao uverljive garancije da te informacije ne mogu da budu zloupotrebljene, pogotovu u malim sredinama.

Na insistiranje GSA i KPD u Institutu je održan sastanak 12. jula 2007. godine. Predstavnici Instituta su ostali pri svojim stavovima i jedino su pristali da preimenuju šifru 0041. Međutim, nisu obavestili ni GSA ni KPD kako će preimenovati šifru.

⁵² Institut za transfuziju krvi Srbije i dalje diskriminiše LGBT osobe i prikuplja podatke o njima, GSA, saopštenje 4. jul 2007. godine

⁵³ Odgovor Instituta za transfuziju krvi Srbije na pisanje GSA, 4. jul 2007. godine

IV TRIBINA "ZAKON ZA ZABRANU DISKRIMINACIJE I NJEGOVA PRIMENA NA LGBT POPULACIJU"

Gej strejt alijansa i Anti Trafiking Centar organizovali su 15. januara 2007. godine panel diskusiju o usvajanju zakona za zabranu diskriminacije. Na panelu su učestvovali predstavnici političkih partija u Srbiji koje su učestvovala na parlamentarnim izborima, predstavnici COC Fondacije iz Holandije, drugi sekretar ambasade Kraljevine Holandije u Beogradu, predstavnik KPD, kao i LGBT organizacija iz Srbije i drugih human rights nevladinih organizacija koje rade na promociji i zaštiti prava LGBT osoba u Srbiji.

Ovaj panel predstavlja značajan uspeh LGBT zajednice u Srbiji iz više razloga.

Prvo, po prvi put je stvoren prostor u kome su političke partije, koje se u tom trenutku nalaze u predizornoj kampanji, mogle da daju svoje mišljenje o zakonu za zabranu diskriminacije i LGBT populaciji. Na panelu su učestvovali predstavnici tri liste koje sada učestvuju u radu zakonodavne i izvršne vlasti: DS i G17 plus su deo vladajuće koalicije u Srbiji, a LDP ima svoj poslanički klub u Skupštini Srbije.

Panel je imao i značajan medijski odjek. Predstavnici GSA i ATC su nizom intervjuua i izjava u elektronskim i štampanim medijima otvorili javni prostor za raspravu o LGBT pravima tokom predizborne kampanje.

Takođe, javnost je upoznata sa konkretnim primerima nasilja i diskriminacije koju doživljavaju LGBT osobe, kao i njihovi predstavnici. Ovo je postignuto brojnim prisustvom gej i lezbejskih aktivista i aktivistkinja iz cele Srbije koji su se, po prvi put, osetili dovoljno slobodnim da javno govore sa političarima o svojim problemima.

Započeto je stvaranje mreže političara koja radi na lobiranju za usvajanje modela zakona za zabranu diskriminacije koji je uradio Centar za unapređivanje pravnih studija, oko koga se okupila KPD, a koji jedini predstavlja prihvatljivo rešenje za interese LGBT populacije u Srbiji.

V OGLAS U DNEVNOM LISTU "BLIC"

Anti Trafiking Centar i Gej strejt alijansa, uz podršku Fonda za urgentne akcije i Švedskog helsinškog komiteta, objavili su preko cele strane u dnevnom listu "Blic" 27. juna 2007. godine kolorni oglas Koalicije protiv diskriminacije povodom Dana ponosa. Ovo predstavlja prvi komercijalni oglas KPD kojim se promoviše model zakona. O značaju oglasa može da govori i činjenica da su u tom broju "Blica" ovakve oglase imali još samo mobilni operateri *Telenor, Mobilna telefonija Srbije i VIP*.

PREPORUKE

Preporuka 1:

Ukoliko želi da se pozicionira kao politički predstavnik dela ili cele LGBT populacije LDP bi trebalo da jasno definiše svoja programska načela koja se tiču diskriminacije i nasilja nad LGBT populacijom, kao i zakonskog regulisanja istopolnih partnerstava. Takođe, potrebno je da se vrši obuka partijskog rukovodstva i članstva o LGBT politici.

Preporuka 2:

Zbog svog brojnog članstva, modernističke ideologije pozicionirane u centru političkog spektra, jake infrastrukture, značajne podrške u glasačkom telu Srbije, velikog učešća u vlasti, Demokratska stranka je neizbežan partner u lobiranju za poboljšanje položaja LGBT populacije. Korpus ljudskih prava, a samim tim i prava LGBT osoba, je neizbežan deo ideologije građanske levice i centra, koju DS zastupa u Srbiji. Članstvo u Socijalističkoj internacionali i njeno partnerstvo sa socijaldemokratskim partijama u Zapadnoj Evropi obavezuje DS da mnogo otvorenije politički artikuliše svoj stav o svim pitanjima bitnim za LGBT populaciju u Srbiji.

LGBT organizacije će morati da izvrše značajan javni pritisak na DS, kao i da iskoriste sve neformalne kanale komunikacije, kako bi se ova stranka ozbiljnije pozabavila rešavanjem problema LGBT osoba.

Preporuka 3:

G17 plus je izrazito pragmatičarski orijentisana stranka, ali zbog svoje relativno male snage, mnogo spremnija na prihvatanje rizika nego DS. Zbog toga i zbog svoje u suštini liberalne ideologije, javlja se mnogo širi prostor za uticaj LGBT organizacija na ovu partiju. Ukoliko G17 plus proceni da joj je politički isplativo da podržava LGBT prava i ukoliko LGBT organizacije izvrše pravovremen i pritisak koji podrazumeva jasno definisane političke ciljeve, ova stranka se može javiti kao politički partner LGBT zajednice u Srbiji.

Preporuka 4:

Najjače mainstream human rights nevladine organizacije (Fond za humanitarno pravo, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, Jukom - Komitet pravnika za ljudska prava, Beogradski centar za ljudska prava, Građanske inicijative) moraće da u fokus svojih aktivnosti stave i LGBT populaciju u Srbiji, ukoliko je cilj NVO sektora u Srbiji uključivanje svih građanki i građana u društvo. Ove organizacije za sada daju načelnu podršku, ali nemaju stalne programe ili povremene projekte kojima je ciljna grupa LGBT populacija. LGBT zajednica mora da iznađe način da mainstream human rights grupe u fokus svojih aktivnosti stave i ljudska prava LGBT osoba.

Preporuka 5:

Policija u Srbiji će morati da ostvari stalnu komunikaciju sa LGBT zajednicom kako bi preventivno delovala u sprečavanju nasilja nad LGBT osobama. Takođe, policija će morati da sankcioniše svoje pripadnike koji se diskriminatorno ponašaju prema LGBT osobama. Policija mora u program za obuku svojih pripadnika da uključi oblasti koje se tiču ljudskih prava LGBT osoba.

Preporuka 6:

LGBT organizacije u Srbiji će morati da povećaju svoj koalicioni potencijal i da ostvare dogovor oko bazičnih zajedničkih ciljeva, načina njihovog ostvarivanja. Takođe, LGBT organizacije moraju da nađu način da pojačaju međusobno poverenje i da poboljšaju međusobnu komunikaciju.